

11. Теодор Марецолль. Учебник римского гражданского права / Теодор Марецолль; [пер. с нем.] – М.: Тип. А. Мамонтова, 1867. – 488 с.
12. Смирнов В. Т. Обязательства, возникающие из причинения вреда / В. Т. Смирнов. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1973. – 72 с.
13. Дормидонтов Г. О. Система римского права. Обязательственное право: [Конспект лекций] / Г. О. Дормидонтов. – Казань: Типография Я. Н. Подземского. – 164 с.
14. Ефимов В. В. Догма римского права: лекции: в 2 ч. / В. В. Ефимов. – С.–Петербург: Типография В. С. Балашева и КО, 1894. – Особенная часть. – 379 с.

УДК 3477.77.038

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ВІД ПІРАТСТВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Григор'янц Г.І.,
аспірант

кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена визначенню основних проблем у сфері захисту авторських прав у мережі Інтернет, а також причин виникнення даних проблем. Об'єкти авторського права в мережі Інтернет поширюються із жахаючою швидкістю, протидіяти такому поширенню дуже складно, і більшість країн світу воліють іти по шляху заборон і посилювання заходів відповідальності для користувачів (наприклад, США, Франція, Німеччина). Проте ці заходи не приносять відчутних результатів і налаштовують багатьох законослухняних громадян проти такої політики. У статті виділено такі проблеми, які виникають у сфері захисту авторських прав від піратства в мережі Інтернет: невідповідність правового регулювання потребам сьогодення, недостатній рівень підготовки спеціалістів, низький правовий рівень правоволодільців, активізація діяльності Інтернет піратів; підтримка піратства серед широкого кола споживачів.

Ключові слова: захист авторських прав, Інтернет, користувачі, держава, суспільство, піратство.

Григор'янц Г.И. / НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ЗАЩИТЫ АВТОРСКИХ ПРАВ ОТ ПИРАТСТВА В СЕТИ ИНТЕРНЕТ / Национальный университет «Одесская юридическая академия», Украина

Статья посвящена определению основных проблем в сфере защиты авторских прав от пиратства в сети Интернет, а так же причин возникновения данных проблем. Объекты авторского права в сети Интернет распространяются с пугающей скоростью, противодействовать такому распространению очень сложно, и большинство стран мира предпочитают идти по пути запретов и ужесточения мер ответственности для пользователей (например, США, Франция, Германия). Однако используемые меры не приносят ощутимых результатов и настраивают многих законопослушных граждан против такой политики. В статье выделены следующие проблемы, которые возникают в сфере защиты авторских прав от пиратства в сети Интернет: несоответствие правового регулирования потребностям современного мира, недостаточный уровень подготовки специалистов, низкий правовой уровень правообладателей, активизация деятельности Интернет пиратов; поддержка пиратства широким кругом потребителей.

Ключевые слова: защита авторских прав, Интернет, пользователи, государство, общество, пиратство.

Grigoriants G.I. / SOME PROBLEMATIC ISSUES OF PROTECTION OF COPYRIGHT FROM THE INTERNET PIRACY National University «Odessa Law Academy», Ukraine

The article is devoted to the definition of the major problems in the area of copyright protection from the Internet piracy, as well as the causes of these problems. Objects of copyright on the Internet spread at an alarming rate, oppose such an extension is very difficult, and most of the world prefer to follow the path of bans and tightening of responsibility for the users (for example, the United States, France, Germany). However, these measures do not bring sensible results and adjust many law-abiding citizens against such policy. The article identifies the following problems that arise in the field of copyright protection from piracy on the Internet: inconsistency of legal regulation to the needs of the modern world, insufficient preparation of specialists, the low legal level of rights holders, revitalization of Internet pirates; Piracy are supported by a wide range of consumers. The excess production of copyright on the market causing the situation in which it is impossible to familiarize a single citizen with all the volume of information, most of the works have been neglected by humanity, the demand far exceeded supply, but the price of the product paradoxically large; and so the question arises: why the owners of the rights are not going to meet users and just trying to get the maximum profit, even by constant litigation? In this situation the government is trying to encourage owners and authors prejudice to the rights of ordinary citizens.

The author concludes that in the information society we live in access to information and cultural values on the Internet obliged to be provided, but it is necessary to respect the interests of both sides: users and copyright holders.

Key words: copyright protection, Internet, users, state, society, piracy.

Актуальність теми даної статті безспірна, оскільки стан захисту об'єктів авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет не відповідає реаліям сучасності, у зв'язку з чим потребує значного вдосконалення. Як у вітчизняній практиці, так і переважно у практиці багатьох зарубіжних країн для боротьби з піратством у мережі Інтернет застосовуються загальні юридичні та технічні способи захисту, тоді як специфіка інтернет-відносин потребує розроблення спеціальних механізмів попередження, виявлення та припинення неправомірного використання результатів інтелектуальної, творчої діяльності. Для того, щоб визначити першочергові напрями подальшого розвитку системи захисту об'єктів авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет, вбачається необхідним визначити проблемні питання, які постали перед суспільством та державою.

Метою статті є виокремлення певних проблемних питань, пов'язаних із захистом об'єктів авторського права в мережі Інтернет від піратства, вирішення яких у подальшому призведе до мінімізації випадків скоєння даного правопорушення.

Перше проблемне питання, яке потребує нагального вирішення, є відсутність єдиної правової бази, яка б регулювала відносини в мережі Інтернет (навіть на міжнародному рівні). Поодинокі норми, які містяться в деяких правових актах (наприклад, Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності та Угодах ВОІВ про авторське право і суміжні права) не дають вичерпного визначення даного терміна та не містять специфічних ознак, які властиві саме піратству в мережі Інтернет. В українському законодавстві, а саме в законі України «Про авторське

право і суміжні права», міститься визначення піратства, однак немає спеціального закону, який би регулював саме відносини в мережі Інтернет. «Серед існуючих проблем слід виділити невизначеність багатьох ключових понять у законах або недостатнє їх відпрацювання. Наприклад, одним з питань сьогодні лишається: «Що можна вважати твором науки?», адже діюче законодавство не дає чіткого визначення даного поняття. Міститься певна проблематика щодо відмежування творів науки від усіх інших. Відсутнє законодавче визначення понять, що стосуються глобальної мережі Інтернет. Існують випадки дублювання понять у Законі України «Про авторське право і суміжні права» та ЦК України, нерідко з використанням зовсім інших формулювань» [1, с. 5-6].

А. В. Кирилюк зазначає: «Єдиного правового механізму захисту авторських прав в Інтернеті на даний момент не існує. Крім того, згубно впливає позиція, яка підтримується більшістю мережевого суспільства, про свободу розповсюдження і копіювання будь-якої інформації, яка опинилася в Мережі» [2, с. 129].

Наступна, одна із основних проблем, з якою зіштовхнулися всі держави світу у боротьбі з піратством, – це підтримка мережевим суспільством піратів. Вона виражається у багатьох діях, наприклад: створення політичних рухів, спрямованих на боротьбу за вільний обмін інформацією в мережі Інтернет; масові протести на захист сайтів, які були закриті за розміщення неліцензійного контенту (наприклад, сайт ЕХ у 2012 році), атаки хакерів на сайти державних органів різних країн тощо. При цьому підтримка піратства суспільством здійснюється як у мирному та законному руслі, так і, навпаки, із застосуванням протизаконних дій. Однак буде помилкою стверджувати, що всі користувачі мережі Інтернет виступають за вільне розповсюдження контенту, є також і ті, хто виступає на стороні правоволоділців і авторів та підтримує їх.

В. О. Жаров у своїй роботі вказує: «Загалом, стосовно охорони авторського права на об'єкти ІВ в мережі Інтернет, існують два погляди. Згідно з першим глобальна мережа Інтернет як техногенне явище, створене людиною, розвивається за законами, які діють в інших сферах людського життя. А отже, і регулюватись воно має тими самими законами. Такої думки дотримуються ті користувачі, які сповідують принципи копірайта («copyright»). На інших позиція стоять ті, хто підтримує принципи копілефту («copyleft»). Вони стверджують, що Інтернет задумувався як вільне середовище, котре ґрунтується на положеннях загальнодоступності і відкритості інформації, а тому не може підкорятись тим чи іншим законам, особливо тим, які нездатні його регулювати. Його розвиток повинен бути саморегульованим на основі внутрішніх правил» [3, с. 39].

Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Інтернеті традиційними способами неможлива, тому виникає об'єктивна необхідність створення нового інституційного середовища у цій сфері. Наголошуючи та тому, що власність взагалі втрачає будь-яке значення в інформаційному суспільстві (суспільстві знань), відомі західні дослідники стверджують, що на відміну від традиційного суспільства, в якому гарантією захисту виступало право, в інформаційній економіці основну роль відіграють моральні норми. Прихильники зазначеного підходу звертають увагу на зміни в людській психології, системі мотивацій, переваг, норм поведінки та акцентують увагу на виникненні нової «інформаційної» моралі, в якій доступ до інформації отримує етичне значення. Отже, кожна особистість виявляє зацікавленість не лише у власних знаннях, а й у доступі до цих знань всіх членів суспільства [4, с. 57].

Необхідно погодитися з тим, що психологія має вагомий вплив на поведінку користувачів мережі Інтернет, оскільки спочатку, коли тільки з'явився Інтернет, ніхто і не замислювався, що у майбутньому інформація буде передаватися миттєво, а об'єкти авторського права будуть на стільки

легкодоступні. Людство звикло брати в Інтернеті все (від музикальних творів до творів літератури), не думаючи про незаконність такої поведінки. На думку Г. Нагорняк, І. Нагорняк та З. Оксентюк, «ефективними у цьому напрямку наступні кроки: – збільшити обізнаність суспільства про цінність інтелектуальної власності шляхом ширшого використання Угоди про авторські права Всесвітньої організації інтелектуальної власності для створення ефективної законодавчої бази для захисту авторських прав як в Інтернеті, так і поза ним; – створити дієві механізми контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності, встановити жорсткий контроль за незаконним привласненням та зазіханням на інновації в ІТ-галузі (наприклад, технології «хмарних обчислень»); – зміцнити контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності з допомогою спеціальних ресурсів, включаючи спеціалізовані органи контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності; – поліпшити міжнародне співробітництво між усіма законодавчими та виконавчими органами у сфері інтелектуальної власності; – подавати особистий приклад використання правомірно придбаних ОАП в ІТ-галузі, проведення наполегливої роз'яснювальної роботи шляхом популяризації використання легальних продуктів ІВ в державних установах, на підприємствах різних форм власності, постачальниками та користувачами ІІ» [5, с. 216].

Проблемним також є питання захисту своїх прав автором або правоволодільцем, оскільки дані особи не завжди володіють необхідними знаннями у сфері права та не обізнані в процедурі розміщення творів у мережі Інтернет. Держава повинна вживати певних заходів щодо інформування не лише користувачів мережі Інтернет про недопустимість порушення авторських прав, але й також авторів і правоволоділців – про порядок розміщення твору та правові способи його захисту. «Тягар захисту авторських прав лежить, як правило, на самому авторі або на правоволодільцеві авторських прав, тому вони, перш ніж розмішувати твір у мережі Інтернет, повинні вживати певних додаткових дій із захисту своїх авторських прав. Виявлене конкретне порушення авторських прав передбачає конкретні дії із захисту прав автора або правоволоділця, для чого достатньо національного законодавства. Інше питання, що постають проблеми із забезпеченням доказів, а також неготовністю інфраструктури судів та судейського корпусу до справ, які пов'язані з порушеннями авторських прав у мережі Інтернет, що на сьогодні і є первинною проблемою» [6, с. 90].

Непідготовленість державних службовців у сфері захисту авторського права також створює проблему у боротьбі з піратством. Низький рівень підготовки, відсутність спеціальних знань із цього приводу призводять до прийняття невірних рішень та визивають недовіру у суспільства.

Т. В. Рудник зазначає: «Не останню роль у неналежному рівні захисту прав авторів відіграють проблеми в судовій і виконавчій владі і недовіра до них громадян. І для цього є цілком серйозні підстави:

- по-перше, більшість судових справ зводяться нанівець через складність у виявленні порушників, зібранні доказів порушення авторських прав, особливо це стосується особистих немайнових прав автора;
- по-друге, допускаються помилки при розгляді судових справ через неправильне застосування законодавства щодо авторського права;
- по-третє, необізнаність суддів, відсутність у них спеціальних знань з права інтелектуальної власності» [7, с.76].

Не тільки державні службовці потребують удосконалення своїх знань, необхідність підняття рівня кваліфікації існує й у сфері використання комп'ютерних методів захисту програмістами, а також для пошуку піратського контенту та боротьби з його розміщенням у мережі Інтернет. С. В. Бондаренко, наприклад, виділяє такі захисні методи, як шифрування, паролі, водяні знаки, контроль

доступу, електронні конверти тощо. [8, с. 71]. Зазначені захисні методи потребують належного рівня знань та певного фінансування, яке в Україні здійснюється на недостатньому рівні.

Розвиток технічного прогресу, на жаль, має не лише позитивні наслідки, а й стає для порушників надійним помічником у незаконному відтворенні об'єктів авторського права і суміжних прав. І якщо раніше незаконно виготовлені примірники творів були продуктом не вищого гатунку, то сучасні технології дозволяють порушникам виготовляти цифрові примірники, які є ідеальними копіями оригіналів, та розповсюджувати їх з неймовірною швидкістю, отже, на відміну від розповсюдження звичайних примірників, наприклад книг, аудіо - або відеоносіїв, вартість творів, що розміщені в Інтернеті, а також витрати, пов'язані з їх доставкою у мережі, є незначними. Здатність порушників діяти в Інтернеті анонімно та неосвіченість більшості користувачів всесвітньої мережі стосовно існуючої системи захисту авторського права і суміжних прав – все це має наслідком наполегливі вимоги міжнародного співтовариства щодо активізації України у боротьбі з Інтернет-піратством [9, с. 141].

Підсумовуючи викладене, ми можемо зробити висновок, що сучасний рівень захисту авторських прав у мережі Інтернет далекий від ідеалу і потребує всебічного вивчен-

ня та впровадження результатів наукових досліджень у практику. Основними проблемами є:

- неузгодженість законодавства, відсутність спеціальних норм для регулювання Інтернет-відносин, невідповідність норм сучасним реаліям;
- низький рівень правової культури громадян, впевненість у правомірності своєї поведінки та боротьба за вільний доступ до інформації в мережі Інтернет;
- низький рівень підготовки державних службовців та програмістів;
- недостатнє фінансування з боку держави заходів щодо боротьби з піратством;
- анонімність користувачів мережі Інтернет, що робить складним або неможливим пошук винуватих у правопорушенні осіб;
- недостатній рівень знань авторів та праволодильців у сфері захисту авторського права;
- швидкість розповсюдження неліцензійної продукції мережею Інтернет;
- складність фіксації доказів у мережі Інтернет та недостатність технологічного забезпечення осіб, які перешкоджають правопорушенням.

Усунення цих проблем призведе до більш ефективних результатів у процесі боротьби з таким складним та специфічним явищем, як піратство в мережі Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Орлова А. В. Проблеми захисту авторського права в Україні / А. В. Орлова, Л. В. Перевалова // Вісник НТУ «ХПІ». – 2014. – № 37(1080). – С. 4–8.
2. Кирилюк А.В. Проблеми захисту авторських прав в мережі Інтернет / А.В. Кирилюк // Часопис цивілістики. – 2014. – № 16. – С. 126–130.
3. Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності в Україні : навч. посіб. / В. О. Жаров. – К.: Інст. інт. власн. і права, 2005. – 88 с.
4. Цибульов П. М. Управління інтелектуальною власністю : монограф. / П. М. Цибульов, В.П. Чеботарьов, В.Г. Зінов [та ін.] – К.: К.І.С., 2005. – 448 с.
5. Нагорняк Г. Стан та проблеми захисту інформаційних продуктів як об'єктів авторського права у мережі Інтернет / Г. Нагорняк, І. Нагорняк, З. Оксентюк // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – № 2 (7). – С. 209–217.
6. Воропаєв С.А. Защита авторських прав в сети Интернет / С. А. Воропаєв // Вопросы гуманитарных наук. – 1994. – №3. – С. 89–94.
7. Рудник Т. В. Деякі проблемні питання захисту авторського права в Україні / Т. В. Рудник // Юридичний вісник. – 2009. – № 1(10). – С. 74–77.
8. Бондаренко С. В. Авторське право і суміжні права : навч. посіб. / С. В. Бондаренко. – К.: Інст. інт. власн. і права, 2007. – 260 с.
9. Кетрарь А. А. Правові проблеми захисту авторських та суміжних прав від піратства в мережі Інтернет / А. А. Кетрарь // Часопис цивілістики. – 2012. – № 14. – С. 141–145.